

Asia: VN/23793/2023

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi työttömyysturvalain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Lausuttavaa ansiopäivärahan määrän alentamista koskevasta ehdotuksesta?

Ehdotettu malli, jossa ansiopäiväraha alenee työttömyysjakson pidentyessä, sopii huonosti korkean työttömyyden alueille, jossa uudelleentyöllistymisen mahdollisuudet ovat rajallisia mm. pitkien etäisyyksien ja huonojen liikenneyhteyksien takia. Ehdotettu muutos heikentää pitkään työttöminä olevien asemaa ja samalla paikkakunnan elinvoimaa.

Lausuttavaa palkkatuetun työtä ja työssäoloehdotusta koskevasta ehdotuksesta?

Lieksan kaupunki ei näe palkkatuetun työtä ja siihen liittyvää työssäoloehdotusta kannattavana. Ehdotuksessa työttömyyspäivärahan perusteena olevaa palkansaajan työssäoloehdotusta muutettaisiin niin, ettei palkkatuetun työ jatkossa pääsääntöisesti lainkaan kerryttäisi työssäoloehdotusta. Poikkeuksena alentuneesti työkykyisen työllistämiseksi solmittu palkkatuetun työ kerryttäisi työssäoloehdotusta. Tällöin työssäoloehdotusta ei kuitenkaan kerryttäisi palkkatuetun työn ensimmäiset 10 kuukautta.

Nykyisin palkkatuetun työn työssäoloehdotuksen täyttyminen 8 kuukauden työsuhteesta on ollut erittäin tärkeä osa työllisyydenhoidossa. Riskinä muutoksessa on, ettei työnantajilla enää ole samanlaista intressiä tarjota palkkatukipaikkoja työttömille eli ns. välityömarkkinoiden työllistyminen heikkenee entisestään. Nykyisellä toiminnalla on saatu vaikuttavuutta kuntaosuusmaksuihin niin veloitetyöllistettyjen kuin palkkatuetussa työssä olleiden osalta, jotka ovat poistuneet listalta työssäoloehdotuksen täytyttyä. Palkkatukiudistuksen myötä palkkatukioikeus on viisi tai kymmenen kuukautta. Hallituksen esityksen mukaan työssäoloehdotusta pidennettäisiin kuudesta kuukaudesta 12 kuukauteen. Osatyökykyisen palkkatuetussa työssä olevan henkilön osalta Lieksan kaupunki pitää tärkeänä työssäoloehdotuksen täyttymistä myös ensimmäisten 10 kuukauden ajalta.

Lieksan kaupunki näkee edellä mainitut lakimuutosehdotukset ja niiden tuomat vaikutukset kuntaosuuksiin haasteellisina. Palkkatuetussa työssä olevat henkilöt ovat jatkossa kuntaosuuslistalla ja poistuisivat vasta työssäoloehdotuksen täytyttyä. Tämän lakimuutosehdotuksen perusteella palkkatuetun työ ei vaikuttaisi kuntaosuusmaksuihin lainkaan. Lakimuutosehdotuksen tavoitteena on

kannustaa kuntia aiempaa enemmän tehdä toimenpiteitä työttömien työnhakijoiden ohjaamiseksi työvoiman ulkopuolelle, kuten työkyvyttömyyseläkkeelle ja sairauspäivärahalle, jolloin kunta pääsee irtautumaan työttömyysetuuden rahoitusvastuusta.

Lieksan kaupunki ymmärtää lakimuutoksen tausta-ajatuksen, jossa muutoksella tavoitellaan erityisesti avoimille työmarkkinoille työllistymiseen liittyvien kannustimien parantamista. Laki ei kuitenkaan huomioi työttömyyden rakenteen erilaisuutta eri alueilla, ja työttömien mahdollisuuksia sijoittua suoraan avoimille työmarkkinoille. Tämä voi aiheuttaa sen, että kuntouttava työtoiminta, työkokeilu ja palkkatukityöllistäminen on vaarassa vähentyä, ja sitä kautta työttömien eteneminen kohti avoimia työmarkkinoita vaikeutuu entisestään.

Lausuttavaa työllistämismääräysten ja siihen liittyvän sääntelyn kumoamisesta?

Lieksan kaupunki näkee työllistämismääräysten tärkeäksi osaksi työttömän aktivoimiseksi kohti työelämää. Nykyisin työssäoloehto täyttyy velvoitetutyöllistetyillä 6 kuukauden palkkatukityössä ja yksilö pääsee takaisin ansiosidonnaiselle päivärahalle. Mikäli 6 kuukauden velvoitetutyöllä ei saada työssäoloehto jatkossa täytettyä, niin velvoitetutyötä ei välttämättä nähdä enää työpaikoissa kannatettavana toteuttaa, mikä taas heikentää työttömän mahdollisuuksia työllistymiseen.

Lausuttavaa työttömyysturvaseuraamuksia koskevasta ehdotuksesta?

Ei huomautettavaa.

Lausuttavaa ehdotuksesta, joka koskee luopumista eräistä työssäoloehdoista ja ansiopäivärahan määrä koskevista ikäsidonnaisista poikkeuksista?

Ei huomautettavaa.

Lausuttavaa vaikutuksista kotitalouksiin?

Lieksan kaupunki pitää kotitalouksiin kohdistuvia vaikutuksia huolestuttavina erityisesti silloin, kun esim. lapsiperheen kumpikin huoltaja on työttömänä. On muistettava, että työttömyys on hyvin harvoin yksilön valinta. Lieksan kaupunki on huolissaan esityksen vaikutuksista lapsiperheköyhyyden lisääntymiseen.

Lausuttavaa esityksen taloudellisista vaikutuksista (ml. vaikutukset julkiseen talouteen, työllisyyteen ja kuntiin)?

Lieksan kaupunki pitää huolestuttavana esitystä, että palkkatuettu työ ei kerryttäisi työssäoloehdoita, koska tällöin kuntien vastuut työttömyysturvamenoista kasvavat. Tämän muutoksen vaikutukset eivät kohdistu tasaisesti eri kuntiin, vaan on täysin riippuvainen työttömyyden rakenteesta eri kunnissa. Lakiesityksessä ei ole pystytty tarkemmin laskemaan vaikutuksia kunnille ja eri kuntatyyppisiin työttömyyden rakenteiden huomioiden, eli vaikutusten kokonaisarvio yksittäisiin kuntiin jää toki vielä hahmottumatta. Lieksan kaupunki pitää esitettyä muutosta isona haasteena, joka vaikuttaa negatiivisesti kaupungin talouteen, vaikka lähtökohta toki muutokselle olisikin hyvä.

Lausuttavaa vaikutuksista toimeenpanijoihin (ml. vaikutukset työttömyysetuuden maksajiin ja julkisen työvoimapalvelun järjestäjään)?

Ei huomautettavaa.

Lausuttavaa muista vaikutuksista (ml. vaikutukset yrityksiin ja muihin työnantajiin)?

Palkkatukityön työssäoloehdon täyttymiseen liittyvä lakimuutosehdotus voi vaikeuttaa palkkatuetun työvoiman saatavuuteen, minkä Lieksan kaupunki näkee haasteelliseksi sellaisten työnantajien näkökulmasta, jotka ovat saaneet 100 prosentin palkkatuen. Tämä saattaisi vaikuttaa siten, että työpaikka jäisi kokonaan täyttämättä. Palkkatukityö antaa mahdollisuuden porrattaiseen etenemiseen kohti avoimia työmarkkinoita.

Lausuttavaa siitä miten muutosten vaikutuksia voitaisiin seurata ja arvioida jälkikäteen?

Lieksan kaupunki toteaa, että muutosten vaikutuksia tulee seurata ja arvioida säännöllisesti ja järjestelmällisesti heti sen mahdollisen voimaantulon jälkeen.

Lausuttavaa voimaantulosta ja siirtymäsäännöksestä?

Ei huomautettavaa.

Muuta lausuttavaa esityksestä?

Ei huomautettavaa.

Kohdennettu kysymys TE-toimistoille ja työllisyyden edistämisen kuntakokeilussa mukana oleville kunnille: Mikä on tilastotietoihin tai arvioon perustuva käsityksenne muutoksen taloudellisista ja muista vaikutuksista, jos palkkatuettu työ kerryttäisi kokonaisuudessaan työssäolovelvoitetta ja koulutusta vailla oleville nuorille asetettua seuraamusta?

-

Hyvärinen Marika
Lieksan kaupunki